

פרוטוקול מס' 179

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ג', ז' באב תשל"ב - 18.7.72, בשעה 9.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- א. אנקוריון - היו"ר
- ר. ארזי
- מ. ביבי
- מ. ברעם
- י. גולן
- ש. י. גרוס
- מ. זר
- א. יפה
- י. נבון
- מ. נסים
- א. רוזיאל-נאור
- י. רפאל

מוזמנים:

- ד. מילמן - חבר הכנסת
- מ. סורקיס - חבר הכנסת
- ש. תמיר - חבר הכנסת
- ז. שר - היוצץ המשפטי של הוועדה
- א. בר-זכאי - משרד המשפטים
- י. טוניק - ראש לשכת עורכי הדין
- י. ננר - יו"ר המועצה הארצית
- מ. ברגר - המזכיר הכללי
- מ. סטמרי - המזכיר האדמיניסטרטיבי
- נ. פרידמן - עורכת דין

מזכירת הוועדה: מ. ברפי

רשמה: נ. רינגלר

- א. סדר-היום: הקדמת הדיון בחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון), תשל"ב-1972;
- ב. קביעת הזמן לדיון בחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון), תשל"ב-1972;
- ג. קביעת הוועדה שתדון בחוק הליכות המסחר, תשל"ב-1972;
- ד. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת פרוש בנושא: ביטול הכבישים העוברים על קברים בהר הזיתים, הגורמים חילול כבוד הנפטרים;
- ה. דו"ח ועדת אונא לבירור בעיית היחסים המקצועיים בין עורכי הדין שהינם חברי הכנסת ובין הממשלה ורשויותיה וחברות ממשלתיות.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. אנקורי :

א. הקדמת הדיון בחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון). תשל"ב-1972

העליתי נושא זה בישיבת הוועדה אתמול. לא הייתי אומר שהיתה התנגדות לשחרור החוק מחובת ההנחה של יומיים על שולחן הכנסת, אבל הובעה משאלה חזקה לשמוע מפי חבר-הכנסת סורקיס, מדוע צריך לעשות זאת.

י. גולן :

אני חושב שהסבריו של חבר-הכנסת סורקיס ילוו בהערות מסויימת, גם לי יש הערה בשמייעת נציגי לשכת עורכי-הדין ולאחר מכן לשמוע את חבר-הכנסת סורקיס.

י. רפאל :

האם יש ערעור על השחרור, או שנתבקש רק בירור?

היו"ר א. אנקורי :

אם איש אינו מערער על שחרור החוק מחובת ההנחה של יומיים על שולחן הכנסת - יכולים אנו לאשר השחרור. ההערות יושמעו במליאת הכנסת.

הוחלט :

לקיים את הדיון בחוק הנ"ל לפני עבור היומיים המתחייבים מסעיף 87(ג).

היו"ר א. אנקורי :

ב. קביעת הזמן לדיון בחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (תיקון). תשל"ב-1972

חבר-הכנסת ברעם מבקש לקיים דיון סיעתי בחוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית. עלינו לקבוע זמן לדיון הסיעתי.

מ. ברעם :

אני מציע לקבוע שעה אחת לדיון.

א. רוזיאל-נאור :

אין הגיון בקביעת דיון סיעתי פחות מ-3 שעות.

י. רפאל :

אני מציע לקבוע שתיים לדיון.

הוחלט :

לקבוע 2 שעות לדיון בחוק הנ"ל.

היו"ר א. אנקורי :

ג. קביעת הוועדה שתדון בחוק הליכות המסחר. תשל"ב-1972

בישיבת הכנסת מיום 18.7.72, הוחלט להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בחוק הליכות המסחר, תשל"ב-1972, לאחר הקריאה הראשונה. שר המסחר והתעשייה, חיים בר-לב הציע להעביר את החוק לדיון בוועדת הכלכלה; חבר-הכנסת ביבי הציע להעביר את החוק לדיון בוועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת החוקה, חוק ומשפט. השר אמר שאינו מתנגד להצעת חבר-הכנסת ביבי.

מ. ביבי :

אומר כמה מלים בזכות הצעת, אם כי נהירים לי הקשיים של כינוס ועדות משותפות. בנושא זה יש אספקטים משפטיים ורצוי היה שחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט יהיו שותפים להכנת הצעת החוק.

היו"ר א. אנקורי :

האם יש תמיכה בהצעתו של חבר-הכנסת ביבי, להעביר את הצעת החוק לוועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת החוקה, חוק ומשפט?

אני מבין שאין תמיכה.

הוחלט :

להעביר את החוק לדיון בוועדת הכלכלה.

היו"ר א. אנטוריון:

ד. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת פרוש בנושא: ביטול הכבישים העוברים על קברים בהר הזיתים, הגורמים חילול כבוד הנפטרים

בישיבת הכנסת אתמול, הוחלט להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת פרוש בנושא: ביטול הכבישים העוברים על קברים בהר הזיתים, הגורמים חילול כבוד הנפטרים. חבר-הכנסת פרוש ביקש לדון בהצעה במליאת הכנסת ולאחר מכן הסכים להצעת שר-התחבורה ש. פרס להעבירה לוועדה מתאימה שתקבע ועדת הכנסת.

ס. ברעם: הנושא מתאים לדיון בוועדת הפנים.

הוחלט: להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים.

היו"ר א. אנטוריון:

ה. דוח ועדת אונא לבירור בעיית היחסים המקצועיים בין עורכי הדין שהינם חברי הכנסת ובין הממשלה ורשויותיה וחברות ממשלתיות

הזמנו לישיבה זו משלחת של לשכת עורכי הדין וגם כמה חברי הכנסת שהינם עורכי-דין, אשר ביקשו להשתתף בישיבה זו. נשמע תחילה את דברי חברי לשכת עורכי הדין; חברי הכנסת ישאלו שאלות ואם יותר זמן נשמע גם דעתם של החברים.

י. טוניק:

ב-8.2.72 התכנסה מועצת לשכת עורכי-הדין באופן דחוף, לפי בקשת יושב-ראש ועדת הכנסת דאז, אשר ביקש מלשכת עורכי הדין להביא לפני ועדת הכנסת את חוות דעתה לגבי כללים שהלשכה חושבת לרצוי שהכנסת תקבל ותקבע לגבי עבודתם המקצועית של עורכי-הדין שהינם חברי-הכנסת. העניין עצמו נדון קודם לכן בוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין.

המועצה מינתה ועדה בראשותו של עו"ד ננר. הוועדה שמעה עדויות, מרביתם של עורכי דיין שהינם חברי הכנסת וכן של נשיא בית-המשפט העליון לשעבר, עו"ד יצחק אולשן. כן הופיעו עדים נוספים לפני הוועדה. הוועדה הציעה מסקנות מסויימות. בסופו של דבר היא לא הציגה להגביל עבודתם של עורכי דיין שהינם חברי הכנסת.

ועדת ננר, שצריכה היתה להמליץ על כללי אתיקה, המליצה על קבלת כלל והוא - "יש בהתנהגות עו"ד המנצל לרעה את מעמדו כחבר הכנסת לצרכי עבודתו המקצועית בכלל ולצורך פנייתו בשם לקוחותיו למשרדי הממשלה ורשויות המדינה ופקידיה בפרט; או המנצל לצרכי עבודתו המקצועית זכויות וסמכויות המוקנות לו בתור חבר הכנסת - משום התנהגות שאינה הולמת את המקצוע של עריכת דיין."

אקרא לפניכם את החלטת המועצה מ-8.2.72: "עמדת המועצה היא כדלקמן: א) המועצה סבורה כי עו"ד שהינו חבר הכנסת צריך להיות בן-חורין להופיע בשם כל לקוח בכל הליך משפטי בפני בית-משפט, בית דין וועדת ערעורים סטטוטורית; ב) לא יופיע עו"ד ח"כ לפני רשות מוסמכת בעניין הקשור בשיקול דעת של הרשות; ג) לא ייצג עו"ד ח"כ חברה ממשלתית; ד) הלשכה, אם יוחלט על סייגים אלה, תדון בהכללתם גם על אנשי משרד של עורכי הדין שהינם חברי הכנסת."

כאותה ישיבה הורכבה גם משלחת אשר תביא את ההמלצות האלה לפני ועדת הכנסת. כאשר באנו היום לפניכם, באנו בתוקף אותה החלטה, אלא שמספר חברים התחלפו. אני באתי במקום החבר רוטנשטרייך; עו"ד סטמר מופיע במקום עו"ד אחר; ועו"ד ננר, שהיה חבר המשלחת הזאת, נמצא איתנו והוא מכהן כיום כיו"ר מועצת לשכת עורכי-הדין.

אילולא קרה דבר נוסף הייתי מסיים בזאת, אבל חייב אני להביא לפניכם את השתלשלות הדברים ועליכם להתייחס אליהם:

י. טוניק:

(א) ב-23 במאוס נתקיימו בחירות בלשכה וכל מוסדות הלשכה נבחרו מחדש, כולל מועצת לשכת עורכי-הדין ומספר גדול של חברים הוחלף בחברים אחרים. התעוררה אצלנו השאלה: האם איננו חייבים להביא את העניין מחדש בפני המועצה החדשה לפני שנופיע לפניכם? דעת חברי הוועד המרכזי היתה, שעלינו להביא את ההמלצות כפי שנתקבלו על-ידי המועצה הקודמת, אם כי הדעה המשפטית שקיבלנו היתה, שאין רציפות בהמלצות הלשכה וכי המועצה רשאית לשקול את העניין מחדש.

(ב) קיבלנו פניות ממספר חברי הכנסת שהינם עורכי-דין, ביניהם חבר-הכנסת שמואל תמיר היושב כאן עימנו, וחייב אני לקרוא לפניכם את השגותיו של חבר-הכנסת ש. תמיר: "לאור העובדה כי לעורכי-הדין חברי הכנסת לא ניתנה הזדמנות להופיע ולטעון את טענותיהם בפני המועצה בטרם תקבע את עמדותיה בנושא הקונסטיטוציוני החשוב של עורכי-הדין שהם חברי הכנסת; ולאור העובדה כי בינתיים נבחרה מועצה חדשה - הריני מתכבד לבקשך לדחות את הבעת הדעה של הלשכה בפני ועדת הכנסת, לכנס את המועצה החדשה ולאפשר לעורכי-הדין חברי הכנסת להתייצב בפניה בטרם תקבע את עמדתה בנושא עקרוני זה. מכתבי זה נשלח על דעתם של חברים נוספים שהם חברי הכנסת."

זו פניה לכנס את המועצה. רוב חברי הוועד המרכזי היו בדעה שבשלב זה לא נעשה זאת, אלא אם כן ועדת הכנסת תביע דעתה בנדון זה, או שהמועצה החדשה תחליט מיזמתה לדון בנושא זה מחדש. בכל אופן, הבאתי בפניכם דעתם של חברינו. ישנה אפשרות שהעניין יובא מחדש בפני המועצה החדשה. לעת עתה אין לי אלא להביא בפניכם את ההמלצות אשר נתקבלו אז ואשר ייתכן שתשארנה כמות שהן; אבל יש סמכות למועצה החדשה לשקול אותם מחדש.

י. ננר:

המלצות הוועדה הפנימית של הלשכה לא הובאו כלל לדיון המועצה והחלטתה. יו"ר ועדת הכנסת דאז, חבר-הכנסת ישעיהו, פנה ללשכה בבקשה שלא לדון בנושא, כי ועדת הכנסת דנה בו. הלשכה נענתה לפניה והודיעה לחבר-הכנסת ישעיהו שהדיון במועצה יעוכב עד שוועדת הכנסת תגיע לידי החלטה. מאחר ועבר זמן רב ודבר לא נעשה, נשלחו פניות רבות לוועדת הכנסת כדי לברר מה נעשה; במקביל, הגיעו פניות של חברים לוועד המרכזי אשר ביקשו לדעת מה עשתה הלשכה בנושא זה. כידוע לכם התחלנו לדון בעניין זה רק לאחר שהעניין הוקפא בוועדת אונא במשך זמן רב. כאשר באה הבקשה מטעם ועדת הכנסת, שהיא מחדשת את הדיון, מצאנו לנכון להיענות לפניה זו. מספר ימים לפני תום כהונת המועצה הקודמת נחקלה בקשה ברורה מיושב-ראש ועדת הכנסת דאז, שהלשכה תיעץ לוועדת הכנסת מה על ועדת הכנסת להחליט. ואז, היו"ר הקודם של הלשכה כינס את המועצה באופן דחוף ונתקבלו אותן החלטות כהמלצות של המועצה הארצית הקודמת: מה על ועדת הכנסת להחליט, לדעתנו.

אפשר לטעון, לכאורה, שיש קצת אי-התאמה בין המלצות הוועדה הפנימית של הלשכה לבין ההחלטות שאנחנו מייצעים; אבל, מאידך, חביאו בחשבון שהמועצה יכולה להחליט לגבי עצמה שהיא מחליטה כך וכך, ולגבי ועדת הכנסת יכולה היא להחליט שוועדת הכנסת תקבל המלצות שונות אחרות - זה עניינה.

הוגשה אלי פניה, בנוסף לפניה ליו"ר המועצה, לכנס את המועצה החדשה, כי המועצה הארצית החדשה כבר איננה קשורה להחלטות הקודמות ויכול להיות שההחטה תשתנה. כיוון שהצעה זו הוצעה לפני מספר ימים חשבה המועצה להתייצב ולומר לכם את דברה, כדי שלא תיגרם השהיה בדיוני ועדת הכנסת מצד הלשכה.

לגופו של דבר: נדמה לי שהבעיה החשובה אשר לגביה היו הדעות בין הלשכה לבין חברי הכנסת והכנסת קצת חלוקות היא: מי צריך לטפל בנושא הזה. חשבנו, שאם ועדת הכנסת או הכנסת עצמה אינה מטפלת בנושא, חובה על הלשכה לטפל בכך. ברור שאיננו מתכוונים לעשות כל דבר כאשר ועדת הכנסת מטפלת ומחליטה על סדרים לגבי חברי הכנסת. כיו"ר הוועדה הפנימית של הלשכה שטיפלה בנושא זה חייב אני לומר, שההתרשמות שלנו היתה שהבעיה הזאת נופחה במידה רבה. צריך שדברים מסויימים יראו בצורה נכונה בעיני הציבור וגם בעיני ציבור עורכי הדין. די בכך כאשר נראה ניצול מסויים שאינך יכול להוכיחו בצורה ברורה, אבל יש הרגשה כזאת,

י. ננר:

על-מנת שציבור עורכי הדין וציבור רחב יותר יתלונן. על כן בירכנו על כך שהכנסת רוצה להנהיג כללים בענין זה, ושחברי הכנסת ערים לכך.

צריך שיהיה לגמרי ברור לחבר הכנסת, שהוא לא יכול לנצל לרעה את מעמדו כחבר הכנסת לצרכי עבודתו כעורך-דין. כיצד לעשות זאת? - היו המלצות אלה והמלצות אחרות. הבעיה שעמדה לפנינו היא בעיית ייצוג חברות ממשלתיות ובעיה זו נוגעת למספר מוגבל מאוד של חברי הכנסת שהינם עו"ד.

ד. מילמן: כמה חברי הכנסת עורכי דין יש בכנסת?

י. ננר:

18 עורכי דין, כולל ח"כ עו"ד שיש להם רשיונות ואינם עובדים במקצוע. ישנם כ-13 חברי הכנסת שהינם עורכי דין העוסקים במקצוע עריכת הדין. ישנם 2-3 ח"כ עו"ד שלגביהם התעוררה בעיית ייצוג חברות ממשלתיות.

קיימת בעייה יסודית אחת שהדריכה את הלשכה בשתי החלטות. התרשמנו בוועדה - והלשכה אימצה זאת בהחלטותיה - שיש לאפשר לעורכי דין להמשיך במקצועם כעורכי דין בהיותם חברי הכנסת. בשום מקרה לא דיברה הלשכה על כך שהיא רוצה לסגור את הדרך של עו"ד הנבחרים לכנסת מלעסוק במקצועם. עורך דין אחד רמז על כך, אבל איש לא קיבל את עמדתו, שצריך להגביל לחלוטין העיסוק במקצוע עריכת הדין של מי שנבחר לכהן בכנסת. מה שאנחנו מנסים לעשות הוא - שתהיה אפשרות ברורה, גם לחברי הכנסת שהם עורכי דין וגם לציבור כולו, לדעת שישנה שמירה נאותה מבחינה אתית; ואם מדובר על ייצוג חברות ממשלתיות - נדמה לי שזהו ענין לוועדת הכנסת.

היו"ר א. אנקוריין:

לא נדון היום בנושא זה, אלא לאחר הפגרה. היום נשמע את נציגי המשלחת ושאלות חברי

הוועדה.

י. רפאל:

אם לשכת עורכי הדין תדון או לא תדון מחדש בנושא - זה עניינה של הלשכה. בעצם, החלטות לשכת עורכי הדין הן רק בגדר המלצות או חוות דעת. מה שלשכת עורכי הדין מחוקקת עבור חבריה; ועדת הכנסת מחוקקת עבור חבריה. מסקנות ועדת אונא אינן נוגעות ללשכת עורכי הדין. רק אנחנו רשאים לדון בהן. ההמלצות שמגישה לנו לשכת עורכי הדין הן בשבילנו רק חוות דעת. לכן אין נפקא מיני בשבילנו אם זאת חוות דעת מיושנת, או חוות דעת חדשה. אנחנו יכולים להניח שיש בקרב חברי המועצה חילוקי דעות - יש הסבורים כך, ויש הסבורים אחרת. במועצה הקודמת סיכם כנראה הרוב כך. ישנה אפשרות שהמועצה החדשה תסמוך ידיה על ההמלצות הללו וישנה אפשרות - שלא.

אנחנו נוכל להמשיך בדיון שלנו מבלי להמתין לדיון החוזר במועצת לשכת עורכי הדין, כי אנחנו שמענו את הדעות של חברי הלשכה ואנחנו יודעים את המטריה. טוב ששמענו חוות דעת זו.

היו"ר א. אנקוריין:

ועדת הכנסת רצתה לשמוע מה בפי המועצה ושמענו מה בפיה.

מ. ברעם:

כשם שמותר לכם ליעץ לנו - מותר גם לנו ליעץ לכם. אני על כל פנים חושב שלא עשיתם טוב בכך שהוועדה הפנימית שלכם דנה בקביעת כללי אתיקה אך ורק לגבי חברי הכנסת שהינם עורכי דין. אם לשכת עורכי הדין היתה קובעת כללי אתיקה לגבי כלל עורכי הדין - היה בזה טעם.

י. טוניק:

יש פה אי הבנה. יש לנו קודכם אתי מאוד מפורט ומתפתח המשתנה מיום ליום, אבל הואיל והתעוררה השאלה הספציפית הזאת שהיא גם קונסטרוקציונית מבחינת הכנסת וגם אתית מבחינת המקצוע; והואיל והשאלה התעוררה בכנסת - ראינו את עצמנו חייבים לשקול את הענין מבחינתנו אנו. היו גם חברים שאמרו שאנחנו צריכים לסמוך רק על חברי הכנסת; והיו חברים שהיו בדעתו של חבר-הכנסת רפאל - שהכנסת תעשה את שלה והלשכה תעשה את שלה.

מ. ברעם: זאת אומרת שגם מוסדות המשמעת שלכם פועלים לפי קריטריונים היונקים מהחוק. נשאלת השאלה לגבי המוסדות השיפוטיים שלכם: האם יש לחברי הכנסת שהינם עורכי דין חסינות מיוחדת, או שהם כמו כל עורכי הדין האחרים?

י. טוניק: אנחנו חושבים שאין להם חסינות מיוחדת ואני חושב שאנחנו צודקים. איש גם לא טען שיש חסינות. אין אצלנו גם חנינה. כל חוקי החנינה אינם חלים על משמעת.

מ. נסים: לשכת עורכי הדין נתבקשה לחוות דעה בפני ועדת הכנסת. שאלתי היא אחרת: כאשר יו"ר ועדת הכנסת דאז שלח מברק ליו"ר לשכת עורכי הדין, לפני כשנה, היה זה לאחר ששמענו שעומדום אתם לדון בענין הסדרת כללי אתיקה לחברי הכנסת שהינם עורכי דין. ביקשנו מכם לא לדון בנושא, כי הכנסת רוצה - בעקבות מסקנות ועדת אונא - לקבוע כללים בענין זה. אני רוצה להזכיר, שוועדת הכנסת קיבלה אז את החלטתה משום שסברה שבעניינים הקשורים לאתיקה של חברי הכנסת תקבע בהם הכנסת, וזאת משום חוק חסינות חברי הכנסת. לא שחברי הכנסת חסינים בפני עבירות משמעת, אלא משום שבאופן עקרוני כללי אתיקה, סנקציות ומשמעת - מעצם היות חבר הכנסת חסין - דין הוא שהכנסת תקבע גם את הכללים וגם את הסנקציות. העקרון שוועדת הכנסת קיבלה אותו הוא שאין על לשכת עורכי הדין להתערב. ההמלצות שהבאתם הם בעינינו חוות דעה. ועדת הכנסת יכולה לקבל או לא לקבל המלצות אלה.

האם בחנתם את הסוגיה הזאת, לא בהמשך להמלצות שהבאתם לפנינו היום, אלא כאשר התכוונתם לדון בהמלצות של ועדת ננר? כי לגבי ועדת הכנסת, כללי האתיקה של חברי הכנסת - בהיותם עורכי דין, אדריכלים, רופאים, חקלאים - דינם להיקבע על-ידי ועדת הכנסת כיוון שיש בכך פגיעה בחסינותם.

י. טוניק: כאשר ישבה ועדת ננר הובעו כמה דעות ובפרט מצד חברי הכנסת, שכאילו ללשכה עצמה אין כל סמכות להטיל מגבלות על עורכי דין שהם חברי הכנסת. הם טענו שזהו ענין לכנסת לדון בו. אני חושב שכל חברי ועדת ננר היו בדעה - ואני חושב שזאת הדעה הנכונה - שללשכה יש סמכות להגביל עורכי דין אפילו אם הם חברי הכנסת, וזאת מסיבה פשוטה: יש לנו קריטריון אחד - אם אתה עורך דין חייב אתה להתנהג בצורה ההולמת התנהגות עורך-דין. אם אנחנו אומרים שהתנהגות פוגעת במעמד של עו"ד - היא פוגעת בקריטריונים של עו"ד, הרי החוק נתן לנו אפשרות לקרוא אותו לסדר מפני שהוא עו"ד ולא מפני שהוא חבר הכנסת. אם הכנסת רואה אותו כחבר הכנסת שעבר עבירה, הרי גם היא יכולה לקרוא אותו לסדר. ייתכן שאנחנו נחמיר יותר מהכנסת, כי הסנקציה בכנסת יכולה להיות נזיפה, ואילו אנחנו יכולים לשלול לו את הרשיון ולומר לו שהוא יכול להמשיך לכהן בכנסת, אך לא לעבוד כעו"ד. אנחנו נעשה זאת אם התנהגותו לא תהלום התנהגות עורך דין.

היו"ר א. אנקוריון: אתה מקל עליך את הענין. איש אינו חולק על כך שכל עורך דין, גם חבר הכנסת שהוא עורך דין, כפוף למשמעת ולאתיקה של לשכת עורכי הדין. מדובר כאן על סיגים מיוחדים שייקבעו לגבי עורכי דין מפני שהם חברי הכנסת. האם תטילו הגבלות על חברי הכנסת בשל היותם עו"ד ח"כ?

י. טוניק: אין כאן קו ברור. לפעמים יכולה להתעורר השאלה אם ההתנהגות באמת פוגעת בעו"ד, אבל עו"ד המנצל לרעה את חברותו בכנסת ומשיג על ידי כך יתרונות מקצועיים כעו"ד - לדוגמה: עו"ד מושך לקוח באומרו: אני חבר הכנסת ואני אעזור לך, כי לי קל יותר לעשות זאת. זאת דוגמה קיצונית ולא יפה. אני חושב שמותר לנו לראות עו"ד כזה כעובר עבירה על כללי האתיקה. השאלה איננה מה לעשות עם עו"ד שעשה מעשה. כאשר הוא יעשה מעשה כבר נמצא את הסעיף המתאים.

השאלה הקשה ביותר שהתעוררה בוועדת ננר והמנסרת בעולמנו גם היום היא: האם קיימת תחושה ציבורית, שעוד בטרם גילינו מעשה חייבים אנחנו להטיל סיגים על-מנת שלא יהיה מקום למעשה? כללי האתיקה שלנו התפתחו משני הדברים גם יחד. אנחנו קובעים כללי אתיקה על-סמך מה שנעשה ואנו קובעים כללי אתיקה על-סמך דברים שייעשו ואולי לא ייעשו כלל.

י. טוניק:

מותר לנו להתקין כללים כאלה על-מנת לקבל עול מלכות המקצוע, למרות שלא נעשה מעשה כזה.

י. גולן:

אני חושב שיש נושאים המעניינים את הלשכה בדיוק כמו את חברי הכנסת. גם קריאת עורך הדין לסדר על-ידי הלשכה מעניינת את הכנסת, כי יכול להיות שגם הכנסת איננה מעוניינת שחבר הכנסת ינצל מעמדו כחבר הכנסת וישרת בכך את ענייניו הפרטיים. השאלה היא מי צריך לטפל בעניין זה. יכולה להיות כאן דעה, שהואיל והוא חבר הכנסת - בעניין כזה תטפל בו הכנסת ולא האיגוד המקצועי או לשכת עורכי הדין.

י. טוניק:

דעתנו היא שאנחנו יכולים לטפל בזה מבלי להתערב בעבודתכם.

היו"ר א. אנקורי:

האם עורך דין חבר הכנסת שעבר עזירה יקבל את עונשו משני גופים?

כן.

י. טוניק:

י. גולן: בהחלטות המועצה ישנו סעיף: "לא ייצג עו"ד ח"כ חברה ממשלתית". זו החלטה חדה, חלקה וברורה מאוד. זו גזירה. ואילו בהמלצות ועדת ננר נושבת רוח אחרת - ועדת ננר לא קיבלה את הדעה הזאת.

י. טוניק:

ועדת ננר איננה גוף סטטוטורי.

י. גולן:

ועדת הכנסת מעוניינת מאוד לקבל חוות דעת מלשכת עורכי הדין והשאלה היא: האם חוות הדעת היא המלצות המועצה, או החלטות ועדת ננר? מה משקלן של המלצות ועדת ננר?

י. טוניק:

לועדת ננר יש סמכות ייעודית-פנימית בתוך הלשכה. הלשכה יכולה לאמץ או לא לאמץ את המלצות ועדת ננר. אילו היתה מועצת לשכת עורכי הדין מטפלת בעניין הזה לא מפני שנתבקשה לחיות דעתה, אלא שנתבקשה לחוקק כלל, והיתה קובעת כלל - הכלל הזה יחייב את הלשכה; העניין כאן הוא שנתבקשנו לתת עצה ונתנו עצתנו. אתם יודעים מה מידת החיוב שבעצות. העצה איננה מחייבת את הכנסת. הואיל והמלצות אלה לא נתקבלו בצורת כללים, לכן אמרתי שהמועצה של היום יכולה לדון מחדש בנושא. זו חוות דעת שאין לגביה רציפות.

מהו המשקל המוסרי של ועדת ננר, או של מועצת הלשכה? - זו שאלה שלא קל להשיב עליה. יכול מישהו לומר שהוא סומך על עו"ד ננר, ויכול מישהו לומר שהוא סומך על החלטות המועצה. זאת החלטה מוסרית. הואיל וההמלצות שלנו אינן מחייבות אתכם כלל - יכולים אתם להתייחס אליהן כפי ראות עיניכם.

א. רזיאל-נאור:

בהודמנות זו שראשי לשכת עורכי הדין נמצאים איתנו, אשאל: האם הלשכה ערה לתופעה המצויה, או שאומרים שהיא מצויה, שנרמזים רמזים המכוונים את הלשכה, או הלשכה הפוטנציאלים על-ידי גורמים ממשלתיים רבלי השפעה לשם קבלת שירותיו הטובים ביותר של עו"ד פלוגי. האם התופעה הזאת ידועה לכם, האם אתם ערים לה ומה עומדת הלשכה לעשות?

י. טוניק:

אנחנו בוודאי לא מוסמכים ולא נהיה צודקים אם נספר בפני פורום זה על תופעות בלשכת עורכי הדין ועל תלונות שנתקבלו או לא נתקבלו. אסור לנו להשיב על כך. אבל אם את שואלת, אם תופעה זאת היא תופעה טובה או עומדת בסעיף הנורמות האתיות של הלשכה, אני אומר בפירוש: "לא". אנחנו חושבים, וזה כלל כתוב בחוק, שהשגת עבודה על-ידי קשרים זה אחד הדברים הנחשבים למכוערים והם אסורים. לא הייתי רוצה לספר בפורום זה אילו תלונות קיבלנו ובאילו תלונות אנחנו מטפלים בוועדות האתיקה ובבתי הדין המשמעתיים. תלונות

י. טוניק:

כזאת מחייבת אותנו להפעיל ללא היסוס את בית הדין המשמעתי. זאת תופעה חמורה. לא אגיד לכם שהכל שפיר, אבל זה דבר אסור. הכלים המשפטיים בכל אופן קיימים.

היו"ר א. אנקורינג: האם היו בפועל מקרים של עורכי דין שהינם חברי הכנסת שניצלו בצורה כזאת את מעמדם?

י. טוניק: בהחלט לא. לא נתקלנו בשום תלונה על חבר הכנסת שהינו עורך דין.

ההתרשמות שלנו מכל מה שמענו, קראנו ויודעים מידיעה עצמית היא שהרמה האתית של חברי הכנסת שהינם עורכי דין היא גאוה, ולא הופנתה תשומת לבנו למקרים מסוג המחייב להתקין סייגים מיוחדים והגבלות לאלתר, בעבודתם המקצועית של עורכי הדין שהם חברי הכנסת. האינטרסים של כלל הציבור, המגינה והכנסת מחייבים שיהיו חברי הכנסת עורכי הדין בעלי רמה מקצועית גבוהה ושדלתות הכנסת יישארו פתוחים לרווחה בפני הטובים במקצוע. אנחנו מעוניינים שיהיו עורכי דין חברי הכנסת.

י. ננר: איננו יכולים לטפל בנושא מבחינה משמעית כאשר אין תלונה קונקרטית. חשדות היו וישנן, אבל אין תלונות קונקרטיות. כאשר ניתנה האפשרות בוועדה הפנימית שלנו להביא תלונות לגבי חברי הכנסת - לא הובאו תלונות כאלה.

ר. ארזי: מונח לפני דו"ח ועדת אונא. רוב חברי הוועדה שמינה שר המשפטים לבירור בעיית היחסים המקצועיים בין עורכי הדין שהנם חברי הכנסת לבין הממשלה ורשויותיה וחברות ממשלתיות היו עורכי דין. עצם העובדה הזאת מוכיחה על הקשר הקיים בין הנושא הזה לבין לשכת עורכי הדין. אינני חושב שיש עכשיו צורך לדון בשאלת הסמכות או אי הסמכות של לשכת עורכי הדין. ויכוח זה הוא כרגע תיאורטי. ייתכן ושאלה זו תצוץ כאשר תהיינה תלונות על חברי הכנסת שהינם עורכי דין.

באשר להמלצותיכם - הן נרשמו. אני מתאר לעצמי שלא נספיק לדון בנושא זה לפני הפגרה, אבל אם בזמן הפגרה תתכנס הלשכה או המועצה, אני מתאר לעצמי שיושב-ראש הוועדה לא יתנגד לשמוע פעם נוספת את צעת נציגי הלשכה. אם לא יהיה צורך בכך - תשמע הוועדה דעת חברי הוועדה ותתייחס להמלצותיכם.

היו"ר א. אנקורינג: אם יהיה לכם תומר נוסף - נקבלו, אבל אינני רוצה לקבוע זאת כהתחייבות מצד הוועדה.

מה עורר את הלשכה, אחרי הדו"ח של ועדת אונא, לקבוע ועדה פנימית אשר תדון בנושא זה? אני מתייחס בכבוד לוועדת ננר וללשכה עצמה שהחליטה לטפל בנושא זה מחוץ למסגרת דו"ח ועדת אונא. איש אינו טוען פה משהו נגד הסמכות הפורמלית של הלשכה, בתור שכזו, לדון בנושא זה. אני רוצה להזכיר שדעתה של ועדת אונא היתה: "שאם תוקם בכנסת ועדת אתיקה, צריך שיהיה זה מסמכותה ומתפקידה לטפל בכלל חברי הכנסת ולא רק בחברי כנסת שהם עורכי דין, מאחר וכל חבר הכנסת, יהיה אשר יהיה מקצועו או עיסוקו, עלול להוות נושא לביקורת ציבורית בשל התנהגותו כחבר הכנסת על רקע של התנגשות אינטרסים או ניצול לרעה של מעמדו כחבר הכנסת". בעצם כל מה שאתם מתכוונים אליו הוא אותו דבר.

נראה לי שכפילות המהלכים - בכנסת ובמקצוע - איננה יכולה להיות. אין זה נכון שהקפאנו הדיונים בוועדת הכנסת. נכון הוא שהחילוננו בבירור. התעוררו אצלנו שאלות קשות, כי ההמלצה האחרת היתה לקבוע ועדת אתיקה כללית וגם לקבוע כללי אתיקה. כאשר החילוננו לברר את השאלה ראינו שהשאלה אינה פשוטה. מה שנוגע לענין עורכי הדין שהינם חברי הכנסת לא העייק עלינו באופן מיוחד, כי לא שמענו שחברי הכנסת שהינם עורכי דין עוברים עבירות. להיפך, ועדת אונא וגם ועדת ננר קבעו שלא היו מקרים כאלה.

טוב תעשו אם תתנו לוועדת הכנסת לעשות את עבודתה היא בענין זה ושלא תיעשה עבודה מקבילה לעבודתנו. אחרי הפגרה נמשיך הדיון בנושא.

הישיבה ננעלה בשעה 10.45.